Ч. 168 (12.534). Львів, пятниця 1. серпня 1930. Poestowy opłat. zapłacona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“ Львів. Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 27·50 „ Річно 55·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

„Державна рація“.

Нові теоретичні міркування і старі практичні засоби воєводи Юзефського.

Львів, 30. липня 1930.

Так якось кумедно діється на цій нещасній землиці, що про українців і „українську справу“ починають сусіди говорити звичайно у двох випадках: коли трапиться щось, що ще раз наглядно їм засвідчить, що є дуже „зле“, або — коли нема про що інше говорити. Тепер ми є знову свідками, як несподівано пробудилися, пригадали собі й заметушилися люди, для яких у більшу частину в році „українська справа“ давно вирішена (п. Яном Домбським і „товаришом“ Адольфом Йоффе у Ризі), а українці взагалі істнують лише як ворохобницькі партії, що в соймі непотрібний крик знімають, а на людку руськім в краю жирують.

Ріжні польські і по польськи писані ґазети зароїлися від статтей, в яких милозгучно гармонізуються терміни „рускі“, „русіньскі“ й „український“ та які на ріжний лад повторяють знову все те, що прецінь давно все у тих ґазетах писалося і тими людьми казалося, і як завжди раніш, так і цим разом викликали це гомінке явище дві причини: 1) вибори на Волині, меншинева дебата на Конґресі Міжпарляментарної Унії в Льондоні, недалекий Конґрес Національностей у Женеві й деякі побічні події, як нпр. передсоборна православна нарада у Варшаві, зріст комуністичної акції в краю, прояви організованого спротиву селян проти москвофільської нахабности, — все це мусіло знову пригадати призабутий стан, що з отою благоденствуючою ідиллею — „меншиневою“ взагалі й „рускою“ зокрема — щось недобре; і 2) вакаційний час каже польським редакторам шукати за ґазетними огірками і в отих пошуканках забігають вони й на український городець: слушно пригадують собі тоді, що це — для ґазети — все тема „актуальна“.

В одному дні почта принесла аж три польські енунціяції на українські теми. Але найповажніша з них, — бо походить від особи, що має безпосередню владу в руках, — це інтервю польсько-жидівського „Наш-ого Пшеґльонд-у“ у Варшаві з б. міністром внутр. справ і теперішнім волинським воєводою п. Генрихом Юзефським (був він ще колись і українським віцеміністром, але може краще би про ту сторінку української історії не згадувати...). Текст того інтервю поданий вже у вчорашньому числі „Діла“. Нині хочемо звернути лише увагу на деякі справді не то цікаві, а просто подиву гідні його моменти. Подиву є гідна, так мовити, гнучкість льоґічного розумування п. воєводи. На самому початку він признає і навіть сам це підкреслює, що „центральною проблемою на Волині є українська проблема“. Зазначує відразу, що це справа „дразлива“, при чому звертає увагу на „хоробливий стан польського громадянства і надвразливість українського націоналізму“.

В чому проявляється „хоробливий стан польського громадянства“ можна зрозуміти, коли чуємо авторитетне ствердження самим воєводою, що тоді, коли Польща „відзискала Волинь“ — „польська державна рація не ділала як слід, одержано фатальну спадщину по гнобителях“. Ближче про цю „фатальну спадщину“ і про фальшиве розуміння польської державної рації, яку єдино — на думку воєводи — треба приноровлювати на Волині, довідуємося з неґації політики асиміляції, — яка — значить (над цим „і“ отверто п. Юзефський точки вже не кладе) була ведена в перших роках володіння на Волині. В чомуж вона тоді проявлялася? На це теж відповіди прямої нема, але є посередня, — на питання про вигляд „стабілізації“ життя на Волині. „Згідно з цифрами ствердити треба, — каже п. воєвода, — що на 1200 народніх шкіл маємо приблизно 30 відс. чисто польських, 30 відс. польських з наукою української мови, як предметом, і 30 відс. утраквістичних“. Дозвольте, пане воєводо, що ми цю статистику дещо доповнимо. В часі австрійської окупації на Волині і пізніше в часі короткого тривання української влади, на північно-західних укр. землях (в тому й Поліссі) повстало ок. 1050 українських народніх шкіл. Але ця статистика може видатися сумнівною. Отже покличемося на „Справоздане комісії буджетовей о прелімінаржу буджетовим Міністерства Визнань Релігійних і Освеценя Публічнего на рок 1925“, в якому кажеться про стан народнього державного шкільництва з дня 1. грудня 1922: Волинь: шкіл українських 443, польських 561. В тому самому звідомленні стан з дня 1. грудня 1923 р. виказує вже на Волині: українських шкіл 369, польських 631. А вже на рік 1927-8 — українських шкіл 4 (словами: чотири), — та кабалістична цифра повторяється і в пізніших офіціяльних звітах, але фаховці впевняють нас, що і цих 4-ох (чотирьох) українських народніх шкіл на Волині годі дошукатися. Такий стан шкільництва у краю, про який офіціяльна польська статистика з 1921 року стверджує на 1.433.157 душ — 207.932 (14.5 відс.) населення польського, а 1.225.225 — непольського. Є річю цілком неможливою, щоби цих цифр п. воєвода волинський п. Юзефський не знав. А може волинське населення, це дикуни, вперті вороги шкільництва, яким вищезгадані українські школи надоїли і вони їх самі бойкотом зліквідували? Ось що чуємо від польського воєводи: „в українському громадянстві є великий гін до будування шкіл, — громади самочинно оподатковують себе...“ Є тільки одна „заковика“: п. воєвода особисто переконався із розмов з селянами, що „їм не стільки залежить на мові навчання, скільки на самій школі...“ (Всетаки видно трошки залежить). Пан воєвода ще раз застерігається, що він „не хоче зовсім повторювати помилок чужої державної рації і змагати до асиміляції“, але „...мусить відріжнювати культурно-суспільну та освітню працю від політики, яку робить багато українських діячів“..., і тому пан воєвода заявляє уже твердо: „не можемо дозволити на утрівалювання чужих впливів під плащиком культурної діяльности на тому терені, де треба гоїти старі рани, та нищити акцію розятрювання“.

Як-же це так? Політика асиміляції була спадщиною гнобителів, була висловом чужої державної рації, була фатальна. Ця політика велася в роках, на які покликується п. воєвода, а її виразником є статистика, з якої ми навели кілька цифрових даних у доповненні даних, поданих воєводою. Коли, значить, скасовано українські школи, то це була „фатальна“ політика. Колиж сьогодні всі без виїмку істнуючі українські політичні партії в Польщі, й на Волині зокрема, як управнені виразники волі українського населення, домагаються реституції українських шкіл, відкриття закритих „Просвіт“ і т. д. — то заспокоєння цих домагань булоб **„утрівалюванням чужих (?!) впливів під плащиком культурної діяльности“!!** Коли п. воєвода каже про „старі рани“, то звідкіляж вони повстали, яка їх причина, хто їх завдав?! Прецінь сам воєвода вказує на винуватців. Їхня робота, каже воєвода, була шкідливою, наслідки теж шкідливі, але врешті-решт при істнуванні „статус кво“ тих шкідливих наслідків — — всетаки наступила „стабілізація“, а кожна зміна наслідків була би — протилежна польській державній рації!

Чи не подивляти цю льоґіку? І чи можна сумніватися у факт „стабілізації відносин“ на Волині?! Та чи може пан воєвода Юзефський вибачити нам, що ми, в своїй малограмотності, ніяк такої теорії про нову державну рацію второпати не в силі?!

(Ік)

На Сході — без змін.

I.

Що-року, здебільша, на весні — їде військовий шум. Іде він з Заходу на Схід, щоби відбившись луною на безмежних теренах комуністичної республики, вернути вже значно ослабленим до свойого „джерела“. Все відбувається по трафареті: чутки про коаліцію держав проти Радянського Союзу, надзвичайна нервовість населення, яке замешкує країни, що межують зі Союзом; „надії“ про повернення всіх вигнаних і про „розподіл“ добичі посеред учасників евентуального походу; надзвичайно енерґійний крик протесту — в пресі, на вічах, в відозвах — комуністичного світу; брязкання зброєю в Москві й Харкові... і все, кінець кінцем, заспокоюється, принаймні — до нової весни. Часами спостерігаємо тільки одну варіяцію: цей військовий шум і все, що з ним є звязане, відбувається не лише на весні, а ще й в осені.

Немає сумніву, що істнують ті чинники, яким залежить на цьому воєнному шумі; але рівнож не слід брати під сумнів істнування ще могутніших чинників, які вміють своєчасно приборкувати аматорів всяких військових виправ.

Та, проте, повторюється цей воєнний шум з методичною послідовністю. І звязаний він не тільки з аматорами воєнних виправ, які як кошмарне мементо вилазять що-весни на поверхню життя, а з тим, що звичайно на весні загострюються внутрішні відносини в Радянському Союзі. А знаменитим виявленням цих „загострень“ являються щорічні конґреси всесоюзної комуністичної партії.

Доки конав у своїй підмосковській резиденції Ленін, — доти суперечности, що були в комуністичній партії, назовні виявлялися слабко.

Колиж не стало комуністичного папи, — тоді виступили в отверту боротьбу його „кардинали“. Від цього часу обсерватори життя в Радянському Союзі сталися свідками своерідного комуністичного „сектанства“, на чолі якого станули Троцький, Зіновєв, Раковський, Радек й інші комуністичні авторитети. Протиставився їм Сталін... І з цим звязані були „весняні надії“ про самопожертя комуністичних божків, про завалення комуністичного ладу, про поширення у звязку з цим анархії — та про несення „пальмової вітки миру“ всіх „оборонців цивілізації“, бо всяка військова виправа проти Радянського Союзу у всіх плянах зачинається власне, від цього завалення комуністичної системи і слідуючого за ним занархізування — небезпечного, ба, навіть, грізного для Европи — величезного краю, або вірніше — величезних країн Сходу.

„Весняні надії“ мали своє джерело в тому, що на сцену всесоюзного життя виступив Сталін, що був світові ще мало знаний. Троцький, творець червоної армії, контра Сталін, якого охоче називалося „дурним грузином“, „кретином“, „упертим ослом“ то-що. Називала його так, що-правда, московська еміґраційна преса, але під її впливом зложилася загальна легковажна опінія про того комуністичного вожда, який в скорому часі мав стати диктатором одної з найбільших країн світу. І, коли Троцький у боротьбі зі Сталіном ганебно програв, тоді ще більше зросли „весняні надії“; бо приймалося за певне, що Сталін завалиться в курєрському темпі, що решта комуністичних ватажків пожре один одного ще скоріше, що прийде так упрагнена „анархія“, а, значить, і визволення, байдуже на чиїх багнетах принесене.

Однак, завалювалися всі, за винятком „кретина“ Сталіна. Сталін стояв твердо, а разом з ним міцно трималася всесоюзна комуністична партія. „Військовий шум“ стратив свою стратегічну підставу“,

Але цьогорічної весни з особливою силою поновився „військовий шум“. При чому його „стратеґічні підстави“ несподівано поширилися. Не тільки виступили нові матодори проти Сталіна, як Риков, Бухарін, Ворошилов; але, що найголовніше — сам Сталін морально заломився на важніших точках своєї програми: колективізації сільського господарства, звязаної зі славнозвісною „пятилїткою“ — й акції безбожництва. Виклик, зроблений вже не тим чи іншим соціяльним групам-інтеліґенції, духовенству, купецтву то-що, а цілому населенню*) і то сільському населенню, оцим десяткам міліонів людей, звязаних спільністю походження, виховання, традицій, що їх втягнули в себе з молоком матері; виклик, який полягав не на словах, не на ідеях, а на ділі, на чині — на позбавленні хліборобів їхнього майна, здобутого прадідами й дідами та переказаного батьками — цей виклик, на загальну думку, мусів кинути країну в вир громадянської війни, отої очікуваної „анархії“... До цього відібрання майна дідів, доходило й позбавлення відвічної віри... Сотка міліонів людей з консервативною психольоґією й дуже низькою культурою, в якій поняття „власність“ і „віра“ відогравали немов фізіольоґічну ролю, — раптом, оберталася на отару, загнану в величезні кошари, що має румигати, спати, працювати й... плодитися „по образу й подобію“ четвероногої худоби. Льоґіка річей промовляла за тим, що не могло не бути бунту: стихійного, неприєднаного, крівавого. Не могло не бути „анархії“. Отже, не міг не завалитися Сталін.

Ішли зі Сходу „страшні вістки“... Повстало селянство, відмовляє послуху червона армія, ціла комуністична партія незадоволена зі Сталіна. А на Заході — гудів „військовий шум“. І росли „весняні надії“.

В таких умовах відбувається XVI конґрес всесоюзної комуністичної партії.

Олександер Ковалевський.

Ворошилов на Україні.

(АТЕ). Комісар військових справ Ворошилов приїхав до Київа, щоби перевести інспекцію військ на Рад. Україні. В присутности Ворошилова в Київі відбулись військові вправи при участи артилєрії. У ночі відбулись маневри військових літаків, які демонстрували оборону Київа перед ворожою повітряною фльотою.

Арештування в СРСР.

„Красная Газета“ подає, що ДПУ арештувало у Москві, Ленінграді й Київі багато осіб за фінансову контрреволюцію.

*) Маю переважно на думці українців, німців, грузинів, донців — себто культурніший елемент між населенням Радянського Союзу.

„Цивілізаційний“ похід Ґрабського.

Чергова статтє Ст. Ґрабського, тим разом про орґанізацію.

На початку цієї статті, опублікованої в 223 числі ендецького органу „Львовскі Курер Поранни“ стоїть як заложення такий рефрен Стан. Ґрабського:

Кріпке споєння „кресів“ з Польщею може дати тільки рішуча перевага сили цивілізаційної експанзії місцевої польської суспільности над непольськими рухами і випливаюча з тієї польської переваги національна і державна асиміляція пограничних воєвідств“.

Далі аналізує Ґрабський орґанізаційну силу поляків на „кресах“, зокремаж у Сх. Галичині перед війною і тепер. І доходить до висновку, що орґанізаційно поляки стояли на тих землях краще перед війною, дарма, що „в кількох останніх роках перед війною віденський уряд виразно фаворизував українців“. Хоч нині варшавський центр веде „доктринерську політику“, то всеж польський елемент, хоч орґанізаційно менше споєний як за Австрії, зможе „утримати свій стан посідання“. Але, — каже тутже Ґрабський, — утримати стан посідання нині за мало, бо перед поляками тепер „завдання польської держави хіба дещо більші від завдань, які ми собі ставили в неволі“.

Для сповнення цих більших завдань, тобто для успішної національної та державної асиміляції, проводженої при допомозі сили польської цивілізації, треба перш за все „правного (законодатного) забезпечення польському населенню на національно-мішаних територіях того, що не буде воно ніде змайоризоване, що ніде, ні в самоврядуванні сільських громад, ні в міських радах, думка і воля польського населення, що дбає виключно про цілість і великодержавну силу Польщі, не буде улягати чисельній перевазі байдужої і нераз ворожої для Польщі непольської людности. Але правно-політична перевага тільки улекшує і скріплює асиміляційну експанзію народу, але її не творить“.

Щож творить цю асиміляційну експанзію? Ґрабський відповідає, що „цивілізаційна експанзія спілок, освітних товариств, виховних, господарських і наукових установ“. Тут стверджує він, що саме праця таких установ у відновленій Польщі ослабла. Чому? — Тому, на думку автора, що суспільність, яка перед війною боронилась сама при допомозі таких товариств, тепер переляла всі ті самооборонні колись функції на уряд і взагалі на владу. Вона повірила у всесильність своєї держави. Ґрабський перестерігає перед таким переціновуванням всесильности держави, зглядно державного апарату. Це саме робив він уже і в 1922 р. у брошурі „Нарід і держава“, виходячи тоді з заложення, „що минули часи, коли держави творили народи, бо тепер народи творять силу своїх держав, отже тільки сильний польський нарід запевнить польській державі великодержавницьку могучість“.

Але ці перестороги, жалується автор, тоді не найшли належного відгуку в ендецькому таборі. І щойно по травневім перевороті „Обоз Великої Польщі“ висунув рішучо гасло: через орґанізацію сил народу до могутности польської держави. Останіми літами зросло заінтересування польської суспільности, як старшої так і молодшої, національно-суспільною роботою по селах і містах. Одного лише не достає цілій тій роботі, а саме: ентузіязму, що оживляв її перед війною. Тут варті уваги міркування Ґрабського про роботу на селі і тому зацитуємо їх дослівно:

„Бо не творить ентузіязму думка про поучення людей у селі „Н“ про кращу управу збіжа, чи про будову соніцної системи, чи про виґімнастикування кількадесяти громадян містечка „М“, чи про відіграння комедії в читальні „П“, чи про утворення хору в громаді „Х“. Все те дуже корисні ціли, але чому для них, а не для найближчих своїх станових цілей, мають посвячувати час адвокати, лікарі, професори, судді? Чому має для них відриватися від своєї науки шкільна молодь? Хіба що хтось є з замилування ґімнастиком, чи садівником, годівельником, аматором виголошування відчитів, чи режисером аматорських вистав... Одначе страшно буде штикульгати суспільна праця, побудована виключно на таких незвичайних аматорах.

„Захоплення до громадської та суспільної праці може спричинити в ширших колах інтеліґенції тільки свідомість, що кожна праця, хоч би й найдрібніша, от хоч би вивчення кільканацяти хлопців якогось присілка доброго співання польських пісень, чи витворення приязни між кількома студентами і кільканацяти робітниками у спортовім гуртку — є працею для зросту польської національної сили, для утримання переваги на „кресах“. Але ця свідомість мусить бути жива — висловлена в щоденних учинках— а не в святочних, раз на рік виголошених, промовах. А таку живу свідомість може дати виключно лише постійна взаїмна допомога товариств усякого роду в своїй праці“.

„Кількож то разів перед світовою війною ми відкликувалися ось хоч би в „Кулках рольнічих“ до „ТШЛ“, до „Сокола“, до „Читальні Академічної“, щоби ці орґанізації дали нам людей для оживлення діяльности в тій чи іншій місцевости, бо не мали ми доволі енерґійних діячів у „Кулках“. І навпаки, неодно „Кулко рольніче“ підтримувало при допомозі своїх членів місцеве сокільське гніздо, або читальню „ТШЛ“. А щоби та взаїмодопомога, та спільна для всіх польських орґанізацій праця для поступу польської цивілізації не була доривочною, випадковою — істнували в усіх містах і повітах „орґанізації народові“, а у Львові була

М-Р Є. Ю. ПЕЛЕНСЬКИЙ.

Осип Маковей.

СПРОБА ЛІТЕРАТУРНОЇ ОЦІНКИ.

(В пяту річницю смерти.)

(Продовження.)

II. Перші спроби.

„В II. кл. — пише Маковей у деннику — почав я вчитуватися в ріжні поезії і взагалі книжки тай тоді почав я сам складати стишки. Першим було: „Свиридова могила“ за Кулїшем з читанки. На вакаціях 1881 р. писав дещо більше, мазав, дер і палив. І від того часу я мов узяв собі за задачу все дещо писати; якось жити без того не можу. Невідома сила пре мене до того. Яке би то було життя моє, якби я лише школу пильнував. Дармував би, що страх. Хотяй знов своєю дорогою це все, що я написав — мишам на снідання здалосиб; та що робити?... Нехай, буду писати дальше; як вправлюся, то може дечим прислужуся моїй літературі“.

Цінне, щире молодече признання (з 1886 р.). Тут усе: і спроба вияснити собі завдання поета і суті творчости і перший відрух гострого самокритицизму.

Найдавніший віршик Маковея, який мені вдалося розшукати між його паперами, написаний 18. II. 1885 р. на похорони Володимира Шашкевича:

Пустіє наш убогий луг,
Косар сам цвіт стина косою,
А ми слабі все на недуг (!):
Не хочем в згоді жить з собою.

Слабе воно, як і всі первопочини. Позатим можна ствердити очитання в творах Шевченка: луг, косар — нагадує Шевченкові образи, як вислів із денника про миші, це йогож міркування про „епопею“: „Та на горище б однесли — Мишам на снідання...“ („Чи не покинуть нам, небого“).

Подібно, як багатьом початкуючим поетам цього часу, Маковеєві поміг у неодному Франко. Про це теж пише поет у своєму записнику: „Хотячи спробувати щастя, вислав я около 15. XI. 1885 на руки п. Франка 3 переводи з німецького і своїх 6 під знаком М*. Тоді Франко переказав, щоб я до нього прийшов... Я 26. XII. 1885 запізнався з ним. Він похвалив мої почини, („а но, ґратулюю Вам“). Від тоді я ходжу часом до него, а він мені радить, як що робити. Як маю що, то несу йому до перегляду“.

Завдяки Франкові скоро видруковано в „Зорі“ два Маковеєві переклади з Гайного й Овіда, перший ще на прикінці 1885 р.[1]) В рік опісля в цьомуж журналі появилася перша оригінальна поезійка „Неділя в полі[2]).

Кругом-кругом широке поле
низенько клоняться жита,
нігде нікого доокола,
спокій, як в гробі, самота.

Над полем, на голубім зводі
відвічний світич сяє все;
величня тишина в природі,
лиш дзвонів гук вітрець несе.

В тім храмі, Творче, я з поклоном
з житами голову схилю,
і піснею враз з жайвороном
імя Твоє я возхвалю.

На той час, на вік поета цей стих має доволі викінчену форму, доволі вміло проведену думку, доволі чуття. Сонетною рефлексією бренить остання стрічка. Чи підсвідоме намагання оригінального вияву? Виробленість ритміки куди більша від дрібних прогріхів стилю чи мови, (враз з жайвороном, возхвалю).

Є це подекуди програмова поезія. Але своє справжнє „Вірую“ сказав Маковей значно пізніше, бо аж шість літ згодом:

„І я умію пісню,
Умію неодну,
То тихо-милозвучну,
То ґрімко-голосну.

Я так люблю ті співи,
А я їх сам зложив
У тихі хвилі щастя,
У хвилі, як тужив.

Одна сільський дівочок
Нагадує мені,
Як в сумерку вечірнім
Дзвенить у тишині.

А друга сум наводить,
Стає понурим світ,
Мов вітер хмару кличе
На ясний небозвід.

І зароються разом
Крилатії думки,
Бренять, летять і вються
Як в пасіці пчілки.

Вони словам вторують
Дають життя і чар,
І цвітом їх вбірають,
Як землю пишна яр...“[3])

Після скромного початку, скромного, та всежтаки ясного усвідомлення в собі поета, Маковей просто й щиро висловлює свою любов до своїх пісень. Коли вони повстають, чи в щасливий час, чи в час туги, будуть вони спокійні і зрівноважені і ніжні, то знова сумні й понурі. На прикінці додаю в першій редакції дві строфи, що дзвенять різким і несподіваним акордом недовіря до людей і зневіри в свої творчі сили:

„І заспівавби я вам
Котру зі співанок,
А як вона не збудить
У мас моїх думок?

То вийдуть звуки дикі,
Холодниї слова,

[1]) Пôсланецъ. (Изъ Г. Гайне). „Зоря“ 1885. ч. 22. — Орфей і Евридика. (За Овидіемъ) тамже 1886. ч. 4.

[2]) тамже 1886 ч. 24.

[3]) „Зоря“ 1891. ч. 14. передрук у „Поезіях“ Львів. 1895. 32°. ст. 135.

концентруюча всю їх діяльність „Рада народова. Нині праці українських організацій обєднує і гармонізує УНДО. Є воно рівночасно офіціяльною репрезентацією українських змагань супроти державної влади. А польські товариства, партії... розпорошені. Кожна іде зокрема своєю дорогою. Часом ці дороги сходяться, а часом перехрещуються. Не на те ми віднискали державну незалежність, щоби ослабла організація нашої національно-цивілізаційної праці. А так, на жаль, сталося. І на неоднїй точці втратили ми давну перевагу організаційно-суспільної і національно-виховуючої польської праці над руською. Щоби цю перевагу відзискати, щоби її успішно закріпити, треба вернути до обєднання всеї польської національної роботи при допомозі відповідних повітових, міських, воєвідських і дільницевих організацій. І тільки тоді, коли таке обєднання наступить для центральної польської влади стане ясною польська опінія на „кресах". На основі довголітньої практики і в соймовій опозиції і в кількох радах міністрів стверджую: нема уряду, який міг би вести на „кресах" політику, що опирається виключно на національних меншостях, проти думки і волі місцевої польської суспільности. Але треба, щоби ця думка і воля була ясна, здецидована і рівночасно зорґанізована".

Цю статтю Ст. Ґрабського, що займається методикою т. зв. органічної праці, ми переповіли й зацитували у великій мірі не тільки в інформаційних цілях, але й на те, щоби наші читачі вибрали з неї дещо і для себе для приноровлення в практиці.

Калінін про Рикова.

(АТЕ). Голова ЦВК Калінін виголосив на комуністичних зборах місцевої орґанізації промову, в якій між іншим сказав, що провідника правої опозиції Рикова наново вибрано до бюра партії тому, щоби дати йому можливість доказати ділами своє покаяння. Якщо Риков не буде чинно поборювати правої опозиції, його усунеться.

Поголоски про війну на Рад. Україні.

„За Свободу" подає, що у винницькому окрузі селяни виявили особливу активність, бажаючи недопустити до звоження збіжжа в комунальні магазини. Між народом є переконання, що в найближчому часі буде війна і що на румунському кордоні вже почались битви, тому не треба слухати комуністів.

Бойкот в Індії.

(АТЕ). З Бомбаю подають, що комітет гіндуського конгресу заповідає велику пропаґандову акцію за бойкотом англійських товарів. Гіндуські націоналісти сформували окремий відділ народньої міліції, яка числить 1000 осіб. Ця міліція має за ціль не допускати гіндусів до англійських торгівель. Акція бойкоту поширена у всіх провінціях Індії.

Антирелігійна боротьба у СРСР.

До Берліна приїхав з Харкова православний епископ Серафим, який оповідає: Більшовики утворили окрему антирелігійну „пятилітку", згідно з якою що 5 літ треба закривати пяту частину всіх істнуючих церков. „Союз безбожників" випрацював новий плян антирелігійної боротьби. Безбожники нападають на вулицях на священиків і обкидають їх зневажливими словами і деякі священики примушені переодягатись у світське убрання. Духовенство не дістає карток на одержання сукна і тому ходить обдерте. Видано строгі заборони висилати шкільних дітей до церкви і окремі шпіони ДПУ слідкують за дітьми, які ходять молитись та доносять місцевій владі. Учень, який молиться, тратить право студіювати у високій школі. Учителі комуністи карають також дітей за ношення хрестиків чи релігійних медаликів і за читання релігійних книжок.

Бої на вулицях Ліверпуля.

З Ліверпуля подають, що там прийшло до вуличних боїв, причиною яких були релігійні конфлікти між католиками і протестантами. Поліція хотіла припинити боротьбу, тоді товпа кинулась на поліцію і в тих усіх сутичках було ранених більше як 100 осіб.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими значками.

Смерть б. югосл. міністра.

На днях у Білгороді помер б. югословянський міністр внутр. справ, свого часу президент міністрів Марко Трівковіч. Був він визначним діячем радикальної партії.

Еспанські анархісти в Парижі.

Французька поліція викрила в Парижі орґанізацію еспанських анархістів. Вони приготовляли змову для викликання революції в Еспанії. Мин. неділі відбулася довірочна конференція провідників організації. Постановили на ній перепачкувати своїх однодумців в Еспанію задля викликання заворушень у ріжних еспанських містах. Революція мала початися 1. серпня. 15 арештованих еспанських емігрантів перетранспортували під поліційною ескортою до бельгійського кордону.

Думки пусті і мляві,
Вся пісня не нова..."

Ось і все. Пізніше побачимо, наскільки це вірую відповідало дійсности. Та необхідно звернути вже ось тут увагу на фінал, що може звучить дісонансом. Франко й інші критики висловлювалися дуже похвально про Маковеєві поезії, його молодість веліла йому радше надіятися на найкращі успіхи. Просто бентежить нас ця **зневіра** в юнака.

Здається мені, що вона вяжеться з надмірною **самокритикою** („мишам на снідання"), а цю можна звязати з **раціоналізмом**. Це знова пробивається в багатьох його поезіях, за малими вимками.

Ось образок весни:

„Незамітно прийшла весна,
незамітно й минула,
замовк у лузі соловій,
зазуля мов не кула.

І що було розвилось в цвіт,
се овочем вже стало,
Що мало вирости, зросло
і доаріва помалу".⁴)

Не має тутки чуття, тут більше рефлексії, чи навіть холодної льоґіки. Раціоналізм не мав оправдання для боротьби в житті, оправдував і одобрював її антитезу: спокій. Маковей спрозода стає квієтистом. Лише іноді прокидається іскорка бунту:

„І дивний та важкий спокій
настав в природі всюди,
за труди на жнива всі ждуть,
серпи готовлять люди.

Спокій... лиш я тужу за чимсь,
мені нема спокою;
мабуть чи то не жаль мені
за бувшою весною".⁴)

Це чуття поета домагається належних прав. У Маковеєвих молодечих спробах находимо ще один-одиніський протест чуття проти надмірного впливу інтелекту в поезії. Це поезійка з 1887 р. „В простір безмежний духом я злетів".

Поетові вбачається з висот цей світ, повний гамору наче муравище, повний людей, що живуть і гинуть мов комахи. Маємо тут і проблиски вірнішої характеристики життя і світа:

„Без впину гамір на верху і труди
і безконечна **зміна та борба**".

Одначе з місця заморожено це холодною рефлексією:

„Хоч глубше в землю — що за **тихі люди!**"

Яка-ж доля поета — питає себе. І відповідає як справжній поет: пристрасно вибухає **бажання** впитися **чуттям**.

„**Не рад я знати прикрої хвилини,**
як на землі крім пекла єсть і рай...
Даєш пізнати, доле, світ що днини,
то хоч колись його зазнати дай!⁵)

Оттак виявляється конфлікт між розумом і чуттям. Та поза цими двома вимками, що походять з часу „весняних бур" усі — навіть молодечі поезії Маковея зрівноважені й спокійні, без протестів проти тиші й спокою.

„В дорогу, в дорогу! Іду моя доле.
Чи цвітами піду, чи терня поколе,
чи певно там зайду, чи щастя там найду,
іду, де побачив мету.

Не вернусь з дороги, хоч мучить трівога,
чи справді до щастя веде ця дорога,
чи гідне є муки і бою й розпуки
це щастя, що я його жду.

Як найду його, порівнаюсь з метою,
все горе забуду за **хвилі спокою.**
Проживши ті хвилі, навіки в **могилі**
вдоволений тихо спічну..."⁶)

Оце вже й уся квієтистична фільософія: за всяку ціну осягнути вічну тишу, вічний спокій. Бо коли вже конче треба за щось змагатися, то цим саме й буде викоханий спокій. Тихо спочати в могилі... — а Маковей мав тоді... 20 літ! — Цей світогляд часто переплутується в єдиній Маковеєвій збірці поезій зі суспільницькими темами, бо виріс з одного ґрунту. В одній молодечій поезії, яку спершу назвав „боєвою"⁷), а потому й цю назву закинув, пише:

„Не до погуби, не до бою
нехай взиває нас Тиртей;
хай кличе можних до спокою,
щоб в людях бачили людей!" ⁸)

Таких і подібних поезій є в першій збірці значно більше. Кілька образків, схоплених з життя, а закінчених ліричним висказом, рефлексією, часто намагання попасти в суспільницький тон. Техніка добра, як на той час і Маковеїв вік. „Бо Маковей педант у формі" — зазначує Макарушка в своїй рецензії (1895). — З цілим світоглядом поета є звязаний тісно спосіб малювання образів. Покористуймося на мент обективними даними. В першій друкованій поезії („Неділя в полі") вжив поет аж 41 відсотків іменників, що треба збільшити ще 9 відс. заіменників. Прикметників лише 7 відс., дієслів 9. Інших частин мови аж 37 відсотків. Можна заризикувати внеском, що Маковей перш усього виводить перед нами образи, правда, не тінює їх, не розмальовує красками (мало прикметників). Зате раз проведені риси викінчує в найдрібніших детайлях (багато невідмінних частин мови). Образи надихані спокоєм і непорушністю, мала кількість дієслів вказує що живчик їхнього життя бє слабо. Це образи, а не фільми життя. Подібно з почуваннями. Замість малювати нам стан душі, чи хочби обличчя, поет просто називає почування поіменно. Хоча тут і там зраджує поет свій молодий вік нерозважним висловом, що псує враження, в роді: „за бувшою (!) весною" або „Я нині думав дві години (!), на що на світі ми живем"⁹)

⁴) „Поезії" ст. 11. з 1886 р.

⁵) „Поезії" ст. 4—6.

⁶) „Поезії" ст. 5—6.

⁷) „З боєвих пісень Евмена „Зоря" 1888. ч. 7.

⁸) „Поезії" ст. 18—19.

⁹) „Поезії" ст. 8.

(Продовження буде.)

Напад на почтовий амбулянс.

Два вбиті.

Дня 30. липня в год. 11.30 передполуднем виїхав почтовий двокінний амбулянс, конвойований поліцаєм Молевським із поліційної станиці в Бібрці. В амбулянсі було загалом у золотих і долярах 36.000 і вартісні листи. По дорозі між Бібркою та Хлібовичами вибігло з придорiжного ліса кількох людей та під загрозою зброї зупинили амбулянс. Коли поліцай добув револьвер, напасники кількома стрілами вбили його. Опісля напасники втекли з усіми грішми. Щойно переїзджаючі селяни подибали стоючий амбулянс і повідомили поліцію. Львівський слідчий відділ держ. поліції вислав негайно на місце агентів Кушлика та Біскупа з поліційною собакою шукати виконавців нападу.

Вечером прийшли вістки, що поліція подибала пятьох виконавців нападу. Прийшло до обосторонної стрілянини, в якій убито одного з напасників. Інші втекли. Вбитий це 22-літній Гр. Пісецький, абсольвент української гімназії у Львові, родом із Корнева, пов. Городенка, член „Пласту" й УВО. При вбитім найшли 5.000 зол. Пат повідомляє, що погоня за виконавцями нападу треває далі. Вони скрилися в околичних лісах. Поліція придержала 4 підозрілих у нападі членів „Пласта", що були невподалеки місця нападу. В облаві бере участь 27 поліц. функціонарів із поліц. собакою під проводом повіт. команданта держ. поліції.

У звязку з нападом повідомляють іще польські газети, що після того, як поліцай Молевський пробитий 8 кулями впав на землю, напасники взялися розбивати скрині та по дотеперішнім обрахунку забрали 27 тис. Скільки забрали з прив. пересилок покищо невідомо. Це буде відоме щойно після скінчених обрахунків, які переводить почтовий уряд у Бібрці. Тимчасом візник побіг скоро у Бібрку та повідомив поліцію. Якийсь переїзджаючий автом стрінув по дорозі трьох порядно зодягнених молодих людей, одного без капелюха. Не звертав на них ближчої уваги й автом поїхав далі. Коли небаром вертав, завважав перевернений амбулянс, коня в рові замотаного в упряжі та в калюжі крови постерункового, раненого 8 кулями, з тих 2-ма в голову. Поліцая при помочі шофера переніс на авто та відвіз до бобрецького шпиталю. Поліцай кілька годин опісля помер.

Бобрецьких 6 поліцаїв зареквірувало місц. автобус і поїхали на місце нападу. За Хлібовичами здогонили одного напасника, що ніс мішок із ніклевою монетою заг. 5 тис. зол. Він вистрілив до здогоняючого його поліцая, та не вцілив. Зате поліцай вцілив його двома кулями. Ранений впав на землю, зібрав останні сили та вистрілив собі в бороду й згинув відразу. Вбитий це Гр. Пісецький, студент III. р. прав із Городенки, що спец. приїхав учора рано до Бібрки, аби виконати напад. Вбитий мав при собі відзнаку УВО. В портфелі його найшли 20 зол.

В 3. год. попол. приїхало у Бібрку трьох молодих людей. Їх поліція зараз арештувала. Це, як твердить польська преса, члени УВО і творили задну сторожу.

ПАТ повідомляє, що амбулянс віз до скарбової каси в Бібрці 55 тис. зол. у більоні та банкнотах. Напасники забрали 26 тис.

Б. стар. Кльоц вертає до війська.

Бувший львівський гор. староста Кльоц не переходить на службу до централі мін-ства внутр. справ. Вертається мабуть до свого полку в ранзі капітана й авансує до ранґи майора.

Димісія румун. кабінету не принята.

Прем. Манів вручив королеві просьбу в справі димісії всього кабінету, тому що король невдоволений з дотеперішнього перебігу акції для здавлення антисемітизму в Румунії. Король не приняв димісії.

Вибори до канадійського пярламенту.

(АТЕ). Перші висліди виборів до канадійського парляменту вказують, що консерватисти збільшили свій стан посідання в порівнянні з попередніми виборами на 50 проц. Майже в тімже відношенні втратили мандати ліберали. На 245 мандатів консерватисти матимуть мабуть 135 (в попереднім парляменті мали 90), а ліберали 84 (123). Дотеперішній премієр Мекензі Кінґ вибраний, та перепало 6 міністрів. Сподіються димісії ліберального кабінету. Як кандидата на премієра канадійського уряду називають консерватиста Бенета, прихильника введення протекційних мит між Канадою та Зл. Державами.

Ґалац у вогні.

У Ґалацу вибухнула вдруге 30. липня пожежа й охопила ціле місто. Люди ледви врятувалися. Були ранені. Рятункова акція утруднена з причини недостачі води.

Поліційне поготівля 1. серпня.

На основі розпорядження московського комінтерну 1. серпня мають відбуватися комуністичні демонстрації в цілій Польщі. Політична поліція у Львові впала на слід комун. приготувань і зліквідувала перші спроби розкинення летючок КПЗУ і ЗМК. На пятницю зарядили поготівля поліції.

Крадіж почт. грошей у Познані.

ПАТ повідомляє із Позnaня: В ночі 30. липня до почт. функціонаря, що ждав із почт. посилками на поїзд підійшов якийсь чоловік, представився як керовник амбулянсу та післав почтовця по папіроски. Коли почтовець відійшов той невідомий забрав почтовий мішок, пачку варт. листів і поручених посилок і цілий мішок із почтою з Липська, призначених для Лодзі й утік. По дорозі викинув мішки. Поліція має опис його і сподіється зловити.

Арештування почтовця у Букарешті.

У Букарешті арештували почт. Станцева, що посередничив у кореспонденції між комун. централею в Берліні й комун. курером у Букарешті.

Біржа.

Збіжа.

Пшениця двірська 35·50—36·50, пшениця селянська 39.00—40·00, жито галицьке 17·75—18·52, ячмінь галицький броварняний —·00——·00, ячмінь на кливо 16·50—17·00, ячмінь пастівний 16·75—17·25, овес галицький 19·00—20·00, кукурудза румунська 22·25—23·25, бараболя промислова 0·00—0·00, фасоля біла —·00——·00 фасоля коліpова 00·00—00·00, фасоля краса 40·00—45·00 горох пів-Вікторія 24·75—26·75, горох пільний 26·00—27·00, бобик 19·00—20·00, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 00·00—00·00, сіно солодке краєве прасоване 8·00—9·00, солома прасована 4·50—5·00, гречка 29·75—30·75, льон 00·00—00·00, дубінь синій 00·00—00·00, ріпак 45·00—47·00, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 10·25—10·75.

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ. 1)

Федорівська церква у Львові.

Недалеко, кількасот кроків у північно-західньому напрямку від центра сучасного Львова, у підніжжа Замкової Гори, серед запущених домів жовківської дільниці, поміж вулицями Полтовною від заходу, Медовою від півночі а Закутною з півдня, припираючи цілим своїм східним боком до військово-тюремних забудувань, простягалася площа св. Теодора, звана також „старотандитною", бо тільки тут можна продати й купити навіть таке, що в звичайному порядку річи здається зужитим і нікому негодящим.

Нинішня площа св. Теодора, це в порівнанні зі своїм первісним призначенням — болюча пародія, нікчемний, з усіх боків обчімханий клаптик землі, яка колись була посвяченою і кромі церкви, що її двигала на собі протягом цілих століть, була призначена на „вічний" спочинок цілих поколінь українського передміщанства.

На одній із старших карт Львова, зладженій в першій половині XVIII. віку, бачимо на місці нинішньої Федорівської площі велику, рідко-забудовану „юридику" з правильно-огорожаненою церквою, відмежованою від решти передмістя руслом Полтви та її притоками з півночі й сходу. Колиб не шабльон рисівника, ми могли би не тільки перечислити 15 чиншових домиків, збудованих на церковному ґрунті, але війти в ближче знайомство з многоважним для нас поземим пляном самої церкви. На жаль рисівник нашої карти не був надто скрупулятним обсерватором архітектурних форм і хоч до визначніших обектів віднісся ще з певною увагою й повагою (через те велику ціну для нас має на його карті поземий плян св.-юрського монастиря-фортеці) то для підміських церков був у нього в запасі доволі далекий від правди картографічний знак. Анальоґічного з федорівським знаку, в формі дірки від ключа, вжив рисівник для церков — онуфріївської, введенівської, воскресенської, Івано-богословської і таранавської; індивідуально (й тому правдоподібніше) творить він знаки для церков — святоюрської, успенської, миколаївської, спаської, богоявленської, чесно-хрестської та благовіщенської.

Наскільки важко відтворити собі характер поземого пляну федорівської церкви, настільки нелегко уявити собі її зовнішний вигляд з цього графічного матеріялу, що в виді кількох „перспектив" і „панорам" зберегло для нас минуле. На одній з них, що повстала в сам момент „ревіндикації" Львова Австрією, зпід руки котрогось з австрійських старшин-інжинірів, — бачимо на відповідному місці, в бік від костела Марії Сніжної, щось як верх деревляної дзвіниці з характеристичною маківкою на верху, яку можна з певною правдоподібністю приняти за приналежну до федорівської церкви. Але й тут схематична побіжність рисівника не дає нам рішучої певности в нашому припущенні.

В самій землі, на якій до кінця XVIII. віку стояла федорівська церква, не збереглося з неї нічого — знесено її разом з її деревляними підвалинами так, що все про її довговічну долю й недолю, як також про передове становище федорівської церкви й братства біля неї, зберіглося для нас в одних тільки, та й то фрагментаричних, архиваліях.

Згідно зі старою, львівською традицією, церква св. Теодора Тирона належала до найстарших у Львові. Можливо, що істнувала вже в княжі часи. Псевдо-грамота князя Льва Даниловича, нібито видана для церкви св. Миколи у Львові в 1292 р. згадує про „templum divi Fedorii" двічі. На жаль, нині вже ніхто не сумнівається не то в неавтентичности тієї „грамоти", але й у фікції її потвердження королем Казимиром Ягайловичем у 1448 році. Зродилася вона не скорше, як у перших десятиліттях XVI. віку і як свідомий фальсифікат, була предложена королеві Баторієві до затвердження. Всеж таки згадка про нашу церкву в цьому фальсифікаті не позбавлена вартости: на початку XVI. віку федорівська церква не то що істнувала, але мала за собою традицію старої. Зіморович, вичислюючи під 1453 р. львівські „ecclesiae Russorum", начислює їх вісім а поміж ними й федорівську. Свою записку звязує він з моментом заняття Царгороду турками, зпід яких влади багато греків збіглося до Львова, побільшуючи число вірних православної церкви у місті й на передмістях. Можливо, що, як натякає Зіморович, з числом вірних зросло й число церков у Львові та до старих, як св.-юрська, онуфріївська, миколаївська та міська — успенська, приєдналися нові чи обновлені, як Теодора, богоявленська, воскресенська та благовіщенська. На жаль, Зіморович, що писав свою „Хроніку" в половині XVII. віку, не може послужити для нас безспірним джерелом і ми мусимо поставити його заподання поза скоб[illegible]кументарної історії нашої церкви.

Документарна історія федорівської церкви й братства починається щойно з перших років XVI. віку, з яких збереглися до нас автентичні акти й документи.

Як всі тогочасні церкви, була вона власністю обслуговуючих її духовників і як така переходила з батька на сина, про що переконує нас завіщання федорівського духовника о. Михайла, списане 20. квітня 1504 р. З 1537 р. зберігся до нас привілей короля Жигмонта, який в 1544 р. затвердив розмежування парохій св. Миколи і Федора, переведене львівським і перемиським владикою. По словам цього акту до федорівської парохії, якої власником був о. Захарія, приділено тих парохіян, що „мешкають по тім боці вулиці, що тягнеться від краківської брами аж до парохії св. Пятниць і церкви руського обичаю Воскресення Божого, що є подалі від мосту і примостя". В грамоті київського митрополита Михайла Рагози, якою останній потверджує 1547 р. інституцію львівського крилоса, згадується федорівська церква на першому місці, при чому її духовник іменується львівським намісником-деканом. В 1568 р. відбулася на ґрунтах федорівської парохії городська комісія, яка затвердила за церквою спокійне і повне посідання луки Мелеш „під львівським лісом". В 1589 р. затвердив львівський владика Ґедеон Балабан св. федорівське братство, яке з того часу виступає на ширшу арену, забираючи голос і співділаючи в усіх справах, що так чи інакше торкалися віри і нації руської.

(Продовження буде.)

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

„Повіз казання на Венгри"...

I.

В єгомосцеву спальню війшов ранісько по тихоньки піддячий Трофим несучи пару вичищених „на глянц" чобіт.

— Що чувати, Трофиме?, питає єгомосьць відкривши очі.

— Таке чувати, прошу єгомосця, що усе село не може з дива вийти. Гриця Перепічку піймали цеї ночі в Кільчицях нічліжани при конях та так збили, що ледви приліз на рачки до дому, ледви зіпає і певно вже з того не вийде...

— Добре йому так, каже єгомосьць, най не краде... Вже стільки разів сидів у криміналі і ще його не навчило...

— Що сидів, то сидів, каже Трофим, то добрий коморнік*).

— Тим то він і майна доробився і забагатів.

— Єгомосьць!

— А що?

— Як прийде Дмитро за похорон годитися, то най хоч єгомосьць добре кажуть заплатити, бо є з чого...

— Не будь дурний, Трофиме, ти на живім вовку шкуру продаєш... Гриць ще-ж живий і певно вилижеться, бо його вже нераз добре набили і нічого йому не сталося. А ти про похорон верзеш і то так не пристойно. Хібаж я лупій, щоб дерти за похорон...

II.

Трофим вгадав. Гриця Перепічку цим разом кільчицька шляхта так спарила, що поломила всі ребра, відбила нирки, пробила легки. Прикликали стару Варвару, щоби вимастила та все на свому місці поставила, бо колиб викрилося, при якій оказії його піймали, то готові знову під млин запроторити. Так само кільчицькі шляхтичі не подавали до жандармів, що його при конях піймали, бо так його справили, що певно вже більше красти не буде.

Гриць до тижня минувся.. Найстарший син Дмитро прийшов до єгомосця говорити за похорон.

— Слава Йсу!

— Слава на віки! А що там, Дмитре?

— Зле, єгомосьць, татуньо минулися цієї ночі.

— Ну?

— Похоронити треба.

— Певно, що так лишити не можна.

— Ми би хотіли, щоб похорон вийшов гарний: два парастаси, Служба Божа, панахида...

— Добре.

— А скільки єгомосьць візьмуть? Хочемо парадного похорону...

— Скільки сам даси, я не люблю за похорон торгуватися... Похорон має бути парадний і такий він буде...

— Я прошу єгомосця даю двацять срібних. При тих словах Дмитро поклав на столі двацятку.

— Добре, най буде двацять, каже єгомосьць, ховаючи гроші до шуфляди стола. Отож: два парастаси, Служба Божа, на цвинтарі казання і панах...

— Ні, єгомосьць, протестує Дмитро, най буде без казання...

— Не може бути, сину. Похорон має бути парадний, а без казання не можна.

— Єгомосьць, я ще додам десятку, щоби без казання... і кладе Дмитро банкнот на столі.

Єгомосьць відсуває гроші до Дмитра.

— Не може бути, голубе. Не хочу тебе кривдити, без казання нема парадного похорону...

— Ой, єгомосьць, бігме дам пядесятку, щоби лиш казання не було...

— Казала вельможна, що не можна, відрубав єгомосьць і з тим відправив Дмитра.

III.

Та цю розмову в канцелярії підслухав Трофим і розніс по селі з тим додатком, що, мовляв, тим казанням єгомосьць таке нацабанить Грицеві, що йому на тім світі гірко ікнеться.

На похорон зійшлося усе село. Кожне було цікаве почути, як єгомосьць виправлятиме такого злодія, яким був Перепічка, на той світ.

Дмитро, тай уся рідня по кожним парастасі просили єгомосця, щоби поминув казання, та коли він від цього не відмовлявся, то всі мали надію, що казання не буде.

Відбулася вся церемонія, аж зайшли на цвинтар. Вже заложили посторонки, щоби домовину опустити в яму, аж тут єгомосьць перехрестився в голос і став говорити:

„Яке життя, така й смерть, або носив вовк, понесли і вовка! З чим ти Грицю станеш перед лицем Найвищого Судді? Який добрий вчинок промовить за тобою і т. д. і т. д.

А найближчий сусід Гриців і спільник у злодійстві не видержав слухаючи. Він нахилився над домовиною і застукав до неї пальцем:

— Чи ти чуєш, куме Грицю, як тобі піп цабанить?

Та це єгомосцеві не перепиняло скінчити казання. Хіба вже ніколи не трапиться така нагода зясувати своїм парохіянам на такім зразку душу лихого чоловіка, котрого нічого не могло направити аж до могили...

Люди слухали казання з захопленням, як ще ніколи, і жадному не дрімалося, як це буває в церкві.

Опісля весь день не було іншої мови, як про це казання...

IV.

На другий день дуже рано вбігає до єгомосцевої спальні піддячий Трофим наляканий на смерть:

— Єгомосьць, нещастя!

— Що таке?

— Цієї ночі вивели злодії зі стайні нашого карого...

— А Бог би його побив, каже єгомосьць, зриваючись. Став на швидку одягатися. Найкращого коня мені злодюги вкрали, хоч досі мене якось щадили.

Єгомосьць вибіг на вулицю та йшов, поспішаючи, сам не знав куди. По дорозі питав стрічних, чи хто не бачив його коня... Стрінув і Панька Березу.

— Слава Йсу! А куди єгомосьць так рано спішите?

— Хтось мені цеї ночі карого коня зі стайні вкрав, найкращого коня. Може ви, Паньку, знаєте, де він є?

— Я знаю, єгомосьць, де ваш карий подівся, каже спровола Панько...

— Ой! Бог би з вас говорив, каже врадуваний єгомосьць, кажіть швидко, де він подівся?

— Карий кінь повіз ваше вчорашне казання на Венгри... Не зараз він вернеться...

Андрій Чайковський.

*) Так називають злодіїв, що окрадають комори.

Пос. Недзялковський балакає.

Посол ППС Недзялковський, перебуваючи в Празі, мав розмову із чеськими журналістами, яку передали чеські „Лідове Новіни" з дня 26. липня 1930. На запит, яку програму має ППС у справі національних меншин у Польщі, посол Недзялковський відповів: „Тільки ППС має ясну і можливу до здійснення програму щодо національних меншин. Ми є за тим, щоби українці дістали на своїх землях Галичини і Волині повну автономію. Білоруські меншини ще не дозріли до автономії і тут потрібна тільки культурно-освітня робота. Німецьке і жидівське населення повинноб дістати культурну автономію. Становище ППС щодо національних меншин поділяє і партія „Визволення".

Про відносини між Польщею і СРСР Недзялковський заявив: „Західна Европа дивиться на СРСР надто песимістично. Я думаю, що війна із більшовиками є неможлива. У Польщі ніхто не бажає собі війни. Ситуація моглаб бути небезпечна, колиб прийшло до упадку більшовиків. Але не думаю, щоби радянська влада скоро впала. Захід Европи перецінює намагання України відірватись від Росії. Ми до цеї справи не маємо ніякого заінтересування. Сьогодні між Польщею і СРСР нема поважних конфліктів. Відносини псує тільки Москва, яка піддержує комуністичний рух у Польщі".

Про Вильно Недзялковський говорив як правдивий ендек: Литовці не мають до Вильна ніякого права і справа Вильна є остаточно вирішена.

Брюнінґ при роботі.

Канцлер Брюнінґ, в руках якого опинилась влада в Німеччині, скликав у неділю нараду кабінету міністрів, на якій устално програму дальшої роботи й надзвичайні зарядження у звязку з розвязанням парляменту. Ці надзвичайні зарядження вже опубліковані, а відносяться вони до таких справ: 1) засоби вирівнання бюджету за 1930 рік; 2) поміч східним провінціям; 3) реформа забезпечення робітництва; 4) справа безробіття; 5) справа дорожнечі і податків.

Переговори Ґандія із англійцями.

(АТЕ). З Бомбаю повідомляють, що переговори між представниками англійського уряду і гіндуськими націоналістами продовжуються. Провідник націоналістів Сатра і Джакар по довгій нараді з Ґандієм відвідали братів Неґру, які перебувають у вязниці. Ґанді і брати Неґру згодились, щоби гіндуські націоналісти взяли участь у льондонській конференції в справі перебудови державного устрою Індії.

Арештування в Медіоляні.

(АТЕ). У звязку з убивством провідника місцевої фашистівської організації Норка в Медіоляні арештовано багато осіб, але виконавця замаху не найдено. Похорон фашиста Норка відбудеться з великими врочистостями.

НОВИНКИ

— **Літом у гори.** Інформуйтеся: Купелеве заведення Зелемянка п. Гребенів коло Сколього. Горячі купелі сірчано-йодові у лазничках. 2388 27—30

— **Книгарня „Рідної Школи" Львів, вул. Сикстуська ч. 20. Телефон 87—42.** 2527 2—6

— **Робітня футер Юліяна Глушевського перенесена на вул. Коперника 16.** 2296 20-?

— **НОВА КНИГАРНЯ. З днем 1. серпня ц. р. відчинила Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові свій ВІДДІЛ В ЛУЦЬКУ, ВУЛ. ЯГАЙЛОНСЬКА 111, який має стало на складі всі книжки та все шкільне й канцелярійне приладдя.**

— **Сандали мужеські „Адам"** є знову на складі у всіх склепахДерінґа

— **На стрілецьких могилах.** У вівторок, дня 19. серпня ц. р. в год. 9½ ранком, у Семиківцях (стація Підгайці або Денисів) відбудеться на Могилі Укр. Січових Стрільців **Поминальне Богослуження**, на яке запрошується всіх громадян. Богослуження відбудеться без огляду на стан погоди.

— **Як у Львові їздять автомобілі?** Підпоручник Ротшлеґер, їдучи з шаленою скорістю через вул. Сикстуську, наїхав автомобілем на 60 літню Антоніну Теркель, зам. при вул. Гаусмана ч. 18., і важко поранив її в голову та ноги. Військова жандармерія почала в тій справі слідство. — Автомобіль ч. 91404, яким їхав шофер Станислав Гутковський, переїхав на вул. Льва Сапіги Івана Добрянського. — Д-р Юліян Вайс, кермуючи автом, потурбував Сруля Перльмуттера. — Пяний шофер кермуючи автом ч. 9331, за городецькою рогачкою наїхав на особове авто власности Адольфа Майснера й ушкодив його. Це все сталося за один день.

— **Буря над Варшавою.** Дня 29. ц. м. над Варшавою прокотилась буря, якої польська столиця не бачила кілька літ. Важкі хмари налягли так над містом, що було зовсім темно, потім пролетіли великі вітри, що наробили чимало шкоди, а відтак була така злива, що за пару хвилин вулицями плили справжні потоки.

— **Родинна траґедія у Городенці.** Дня 29. ц. м. між населенням Городенки перелетіла грізна вістка про самовбивство жінки д-ра Кульчицького, Олени з Окуневських і про рівночасне самовбивство адвокатського конципієнта д-ра Прокопа. Олена з Окуневських Кульчицька закінчила життя стріливши собі з револьвера в чоло, а д-р Прокоп підрізав собі бритвою горло. В Городенці ходять поголоски, що день перед цею трагедією чоловік Олени з Окуневських, Кульчицький довідавшись про ближчі відносини між своєю жінкою і д-ром Прокопом, зневажив цього останнього чинно, а виявлення тайни так пригнобило Олену Кульчицьку, що вона наложила на себе руку. Д-р Прокоп довідавшись, що з його вини згинула дорога йому жінка, закінчив також життя самогубством. Так виясняє траґедію поголоска, а слідство виявить ближчі мотиви самогубства двоїх молодих людей.

— **Театр „Кві про Кво".** Круковський з дружиною найкращих сил театру Кві про Кво і Тацїян Сістерс з Варшави дають **три виступи: 1., 2. і 3. серпня ц. р.** в салі Кольосею (давн. Театр Новостей). У програмі м. і. твори з ост. ревій Гемара, Тувіма, Тома, Слomінського й ін. Вчасніше білети вступу продають у кіні „Коперник".

— **За скибу землі.** У Добростанах, пов. Городок Ягайл. 75-літній селянин Василь Гук мав довші спори зі своїм сином Іваном, який домагався від батька записати йому більше землі

батько не згодився, хоч обіцював, що віддасть йому всю землю, але вже по своїй смерти. Тому зяхланний син напав на батька і в білий день убив його вистрілом з револьвера, після чого втік невідомо куди.

— **П. Антін Рудницький,** знаний наш музик, що був протягом трьох останніх літ одним з дирігентів Харківської Державної Академічної Опери, переходить у найближчому оперовому сезоні на становище головного дирігента у Київській Українській Державній Опері.

— **Хроніка вбивств.** У Десівцях біля Городка Ягайл. хтось стріляв через вікно до вдови Евилиїв, але ця вдова вийшла з халепи здорова. У звязку з цим арештовано Василя Ільова, який закохувався в молодій вдові і грозив, що убє її, як вона його не схоче. — У Медвеливці, пов. Дрогобич, Михайло Сосяк стріляв до Івана Ковалян і важко поранив його в груди. Причиною були якісь особисті порахунки. — Біля Башні Долішньої, в Любачівщині бандити вбили 80 літнього Івана Дека і його жінку, відтак повтікали. — У Миколаєві стріляв собі в голову купець Борух Мостель і в безнадійному стані опинився в лічниці.

— **Залізнича катастрофа в Румунії.** На лінії Констанца—Букарешт товаровий поїзд наїхав на другий поїзд з транспортом нафти, наслідком чого була катастрофа. Було 5 осіб убитих, богато ранених, а 20 цистерн нафти знищених.

— **Жінки у німецьких університетах.** Німецька преса подає, що в р. 1911 у німецьких високих школах студіювало 14.923 жінок, а в р. 1929 — 123.000 жінок. Найбільше дівчат студіює фільософію, потім іде медицина, а найменше жінок має техніка.

— **Новий театр хмародер в Ню Йорку.** Театральна компанія Перемавнт приступить в 1932 році до будови нового театру хмародера в Ню Йорку. Будівля буде напроти готелю Астор; матиме 72 поверхи. На долі буде театр на 6.000 місць.

— **Хрестини у Марконія.** Жінка відомого вченого Марконія привела на днях на світ дочку. На хресних родичів запросив Марконі італійського короля і королеву. Королівська пара тримала дочку Марконія до хресту і принесла багаті подарунки. Донечку названо Оленою.

— **Колись були більші яйця.** На французькій кольоніяльній виставі виставлено яйце невідомої птахи, яке найдено в 1908 р. на Мадагаскарі. Це яйце має 80 центиметрів довготи, 74 центиметри висоти і в ньому може вміститись 150 курячих яєць. Птаха, яка несла такі яйця, вигинула перед 1000 роками зовсім, а кістяки її найдено на Мадагаскарі. Ця велитенська птаха звалась „акпіорніс" і належала до породи курей. Нюйорський музей хоче купити це яйце за 75.000 франків.

— **Справлення похибок.** Від автора статті „Деякі риси з життя і праці оновленої ВУАН" (ч. 163. „Діла") дістаємо листа з проханням справити слідуючі помилки: 1) одно перекручене місце в статті має звучати так: „В протоколі зовсім нема згадки про те, що представники з Галичини не брали участи в голосуванні цеї резолюції. Отже можна припускати, що твердження цих академиків про відречення їх від участи в голосуванні резолюції ак. Багалія не зовсім відповідає дійсності. Це припущення підсилює посередній доказ, а саме, пророцтво, яке висловив у свому кінцевому слові віцепрезидент К. Воблий на адресу представників з Галичини, — що вони можуть зазнати прикрощів через свою участь в Раді ВУАН (37-а стор.). Крім цього: 2) останній рядок 1-го стовпця треба перенести на другу сторінку після 5-ого рядка 2-ого стовпця; 3) у 33-ім рядку третього стовпця 2-ої сторінки замість „як" має бути „же".

— **Длячого Тоґаль?** Понад 6.000 лікарів, у тім числі богато славних професорів висказують своє признання про успішне ділання **Тоґалю** при ревматизмі, подагрі, нервових болях і болях голови, грипі і перестудах. 1924

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 30. п. м. масло експортове 4·50 зол.; десерове 4·40 зол.; літра молока 25 сотиків; літра сметани 1·40 зол.; копа яєць 5·80 зол.

Зі спортового життя.

Пролом — 49. п. п. (Коломия) — 1 : 3 (1 : 2.)

Невігранність трійки нападу (Попель, Маруняк, Керникевич) та недиспозиція воротаря (Панашій) довели „Пролом" до втрати так цінних двох пунктів. Через цілий час змагань сильна перевага „Пролому". Побіду свою завдячує 49 п. п. своєму воротареві, який вилапував мяч прямо з ніг противника. Одинокі ворота стріляв Маруняк з подання правого крайника (Демянчук) при викопі з рогу.

В неділю, дня 3-го серпня ц. р. грають у Станиславові дві українські дружини, а саме: Год. 3-а по пол. Пролом—Стрийнка, змагання за мистецтво кл. „Б", а в год. 5-ій по пол. Україна-Ревера за мистецтво кл. „А".

Маємо повну надію, що обі наші одинайцятки доложать усіх своїх зусиль, щоб вийти побідником з цих важних для них змагань. Д. П.

Жертви

на будову шпиталю ім. Митропол. Андрея

Виказ семий.

1000 зол. зложила Народня Торговля; 890 зол. „Дністер"; по 100 зол.: Маслосоюз, д-р Лев Кульчицький, Союз українських власників реальностей; 26 зол. Уряд парох. Підбірці: 25 зол. о. Ол. Содомора (збірка миклятинського деканату), П-во Зельські (Миклятин), Пов. Союз Кооп. Щирець; по 20 зол.: Н. Н., Бр. Янів (Львів), о. П. Пилипець (Ярчів), М. Зарупький (Запитів); по 5 зол.: о. А. Задорожний, Уряд парох. Орава аз Сколе, Уряд парох. Дерева, О. Лещукова, д-р Рощинський (Костопіль); 14·40 зол. о. М. Зінкевич; 15 зол. В Коцуняк (Львів); 10 зол. о. В. Тисовський (Калуш); 440 зол. Обєднання Американських Організацій; 2 зол.: Б. Заплинський (Явірник), Ева Позунак (Львів), Ол. Яворський (Стронятин), Михайлина Гординська, Вікторія Туринська (Львів), Анеля Папара (Знесіння) 25 зол. д-р Мих. Придаткевич з Ж. і кличе: д-ра Павла Ганкевича (ветер. лікаря Гурагумора), д-ра ветер. Антона Брилинського (Вижниця) і д-ра Спір. Матреичука (інсп. ветер. Ужгород).

Комітет подає до відома, що жертви можна складати у „Дністрі", „Зем. Банку", „Центробанку", Краєвім Т-ві і у „Народній Торговлі".

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 31. липня, година 8 вечором Суперники (знижки).

Малий Міський Театр:

Пятниця, 1. серпня, година 8. вечором „Потрійне весілля".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: Володарка кохання.
КАСІНО: Тайна кімнати ч. 13. Я хочу за полотно!
КОЛЬОСЕЙ: Нечинне
КОПЕРНИК: Королева волоцюг. Роскіш пімсти.
ЛЕВ: З причини відновлення салі й інсталяції звукового апарату Кіно зачинене.
МАРУСЕНЬКА: Королева волоцюг. Роскіш пімсти.
ОАЗА: Жінка це гріх.
ПАЛЯС: Дівчина з пекла. Тайна корабельної каюти.
ПАН: Божий бич.
ПАСАЖ: „За кулісами цирку" і звукові додатки.
ПРОМІНЬ: З причини реконструкції замкнено.
СІЛЕВЕ: Мущина, якому платять. Камінне серце.
ФАТАМОРГАНА: Недискретна жінка. Пат і Патахон в обличчі смерти.
ХИМЕРА: Невідомий батько.
УТІХА: Сурми кохання. Бездоганний лицар.

Програма радіо.

Пятниця 1. VIII. 1930.

Варшава (1411,7) 12·10 Грамофонові плити. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·40 Радіооркестра. **Берлін** (418) 16·30 Концерт. **Стокгольм** (436) 18·20 Ручна гармонія. **Рим** (441) 13·30 Радіоквінтет. **Лянгенберг** (473) 17·30 Концерт. **Прага** (487) 20·00 Сицилійські і румунські пісні. **Мілано** (501) 12·15 Легка музика. **Брюссель** (509) 16·00 Концерт. **Відень** (516,8) 16·30 Академія. **Рига** (525) 17·00 Грамофони. **Будапешт** (550) 17·15 Міська орхестра. **Харків** (1304) 15·50 Концерт. **Париж** (1725) 16·45 Радіоконцерт.

Субота 2. VIII. 1930.

Варшава (1411,7) 18·00 Богослуження. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·45 Пісні. **Льондон** (356,3) 16·15 Танкова музика. **Берлін** (418) 18·30 Карузо на грамоф. плитах. **Стокгольм** (436) 20·45 Пісні і лютня. **Рим** (441) 17·30 Вокально-інструм.концерт. **Лянгенберг** (473) 13·05 Концерт. **Прага** (487) 20·15 Популярні пісні. **Мілано** (501) 12·15 Легка музика. **Брюссель** (509) 18·00 Грамофон. плити. **Відень** (516,3) 18·15 Веселі пісні. **Мюнхен** (533) 16·00 Радіотріо. **Будапешт** (550) 12·05 Військовий концерт. **Москва** (825) 15·30 Камеральна музика. **Харків** (1304) 15·50 Концерт.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10.